

K Õ L V A T U V Õ I S T L U S E Ü L D -

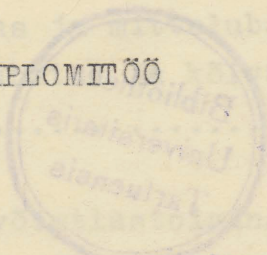
=====

K L A U S E L

2. Võistluse motiiv ===== 12

3. Võistluse lubatavus ja keelatud lubatavus
majanduslikult ===== 15

DIPLOMITÖÖ

4. Peamised külvatud võistlused ja nende eesmärgid
KVVYS-is ===== 21

HA 2742

5. ÜSSE võistlused külvatud võistlused ja nende eesmärgid
ja nende tulemused ===== 35

6. Saksa NSDAP, NSDAP ja NSDAP KVVYS-ist
sai (võrdlus) ===== 38

ENDEL K A S K E M A

TARTUS, 26. XII 1941.

S I S U K O R D

Lk - d

1. Üldklausli väljakujunemine ajaloolisel taustal 4
2. Võistluse motiivid majanduselus..... 12
3. Võistluse lubatavus ja mittelubatavus majanduselus (lubatud ja kõlvalu võistlus 15
4. Üksikud kõlvalu võistlustoimingud meie KVVVS-is ja nende suhe üldklausliga..... 21
5. Hääd kombed kõlvalu võistluse üldklauslis ja neist tulenevaid nõudeid..... 35
6. Saksa BGB-, UWG- ja meie KVVVS'i üldklausel (võrdlus) 38
7. Üldklausli üldine kaitseobjekt ja tema toime majanduslikus võistluses..... 45.

= =

A l l i k a d - lõpplehel .

1.

ÜLDKLAUSLI VÄLJAKUJUNEMINE AJALOOLOSEL TAUSTAL

Pole kahtlust, et võistlus majanduselus on sama vana, kui äriline tegevusgi. Samuti võib päris kindlasti väita ka seda, et see võistlus pole evinud iialgi sellist intensiivsust ja mitmepalgelisust, nagu ta seda on tänapäeval. Tsunftide ajastul tehti juba vahet lubatud ja lubamatu võistluse vahel, kuid ei tuntud veel erilist vajadust seaduslike erinormide järgi lubamatu võistluse vältimiseks. Tol ajal tsunftides valitsevate rangete käitumisreeglite tõttu olid kõrvalekaldu- mised lubatud võistlusest iseendast juba takista- tud.

Niikaua kui privileegid tegevusvälja kit- sendasid ja niikaua kui halvad liiklusolud ja liik- lemisvabaduse kitsendused töösturite-kaupmeeste

tegevusraadiust piirasid oli võistlusele jäetud vaid väikesed võimalused.

Sellest tingitult, ei olnud ka otsest vajadust korralduste ega seaduste järgi, mis lubamatu võistluse oleks kõrvaldanud - kuna kõlvatuid võistlustoiminguid iseendast varemäl ajal väga harva, (juba eelpool mainitud asjaoludel), ette tuli.

Kapitalistlikkude ettevõtete tekkimisega ja üleminekuga liberalismi põhimõttele majanduselus ei jäänud enam mingit pidurit kõlvatu võistluse tõkestamiseks. Liberalism, olles igasuguste kitsenduste vastane, osutus võimatuks asetama võistlust kindlaisesse lubatud raamesse ja seda just üldise juhtiva ja korraldava põhimõtte puudumisel.

Kuigi tehniline areng mitmekordistas töö produktiivsuse, avades võimaluse valmistada sama tööhulgaga rohkem väärtusi, mis loomulikult oleks pidanud tõstma ka üldist jõukust - ei sündinud seda ometi. Kapitalid kasvasid ja kuhjusid seoses mitmesuguste spekulatiiv-ettevõtete tekkimisega ja koondusid peamiselt vaid üksikute kätte. Majan-

duselu näis arenevat täiesti omapead, jättes rahuld-
damata laiade rahvahulkade elulised tarvidused, an-
des võimaluse üksikuile ettevõteteile kõlvatute ja
lubamatute toimingutega koguda endale teenimatuid
ja õigustamatuid kasusid.

Alul rahulduti väärnähtuste vastuvõitlemi-
sega vaid üksik- või eriseaduste abil. Loomulikult
need erinormid ei suutnud haarata kõiki kõlvatu
võistluse juhte, vaatamata oma arvukusele, polnud
konkreetsed üksiksätted võimalised hõlmama kõiki
võimalikke väärnähteid. Senikaua kui puudus üldi-
ne abstraktse sisuga kogu võistlustegevusele alu-
seks olev üldlauseline põhimõtte - leiti ikkagi
kõrvalteid erinormidest möödahiilimiseks.

Selliste üksikseadustega püüti vältida kõl-
vatut võistlust eeskätt Saksamaal. A. 1896 ilmus
Saksamaal kõlvatu võistluse vastuvõitlemise seadus.
Kuna sääl aga puudus üldine ja ühtlane lähtekoht,
millest väljudes oleks võimalik kõrvaldada kõiki
kuritarvidusi majanduslikus läbikäimises, siis osu-
tus see seadus vägagi puudulikuks ja lünklikuks.

Sama puuduse all kannatasid ka järgnevad seadused.

Ei olnud olukord sugugi parem ka paljudes teistes kultuurmaades nagu Taanis, Eestis, Soomes, Jaapanis, Jugoslaavias, Kanadas, Lätis, Leedus, Luxemburgis, Norras, Austrias. Poolas, Rumeenias, Rootsis, Tšehhoslovakkias ja Ungaris, kus samuti eriseadustega kõlvatu võistluse vastu võideldi ja seda paralüseerida püüti ^{1/}.

Samal ajal, kui Saksamaal ja mujal tehti pingutusi kõlvatu võistluse vastu võitlemiseks, üksiknormide raamides, õnnestus prantsuse kohtutel üldiseist õiguspõhimõttest väljaarendada piirid lubatud majandusliku võistluse fikseerimiseks. Peamiselt Prantsuse C o d e c i v i l art. 1382 sisaldab lause, milles tähendatud, et iga tegu, mida keegi inimene toime saadab ja mis teisele kahju teeb, kohustab tegijat, kelle süü läbi tekitatud kahju, tasuma kahju, mis tekkinud tema teost? Code

1/ Vt. Schlegerberger, VI köide, lk. 748.

2/ Vrd. art. 1382 CC. - "Tout fait quelconque de l'homme, qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé, à le ré-

civil art. 1382 on kõlvatu võistluse üldklausli mustereeskujuga ^{3/}, tema kohustab eranditult igatüht, kes teise kahjustamises on süüdi - maksuma kahjukannatanule kahjutasu. Code civil art. 1382. üldine abstraktne põhimõte kajastub hiljem ka Saksa seadusandluses, kust see omakorda on kandunud edasi riikidesse, millistele Saksa vastav seadus on eeskujuks olnud nagu: Eesti, Soome, Kreeka, Jugoslaavia, Leedu, Läti Luksemburg, Norra, Austria, Poola, Tšehhoslovakkia^K ja Ungari. Nii siis Code civil'i art. 1382 kaudne mõju kajastub ka meie KVVVS'i üldeeskirjas. Olgu aga tähendatud vahemärkusena, et meie BES § 3440 sisaldab CC art. 1382. Samamõttelise sätte § 3440 on öeldud, et iga kahju, mis ei tekkinud juhuslikult, kuulub ta-sumisele.

parer." Vt. Schlegelberger, VI köide, lk. 687.

3/ "So boten sich.... für die Normierung der ausserkontraktlichen Verschuldenshaftung im Grunde nur zwei Gesetzliche Vorbilder dar: auf der einen Seite die kassuistische Regelung des römischengemeinen Rechtes, auf der anderen Seite die Zusammenfassung des Haftungstatbestandes in einer generalis clausula für die der Art. 1382 des Code civil das klassische Muster abgab."

Vrd.: Schlegelberger, VI köide, lhk. 698.

Saksa seadusandlus, jõudnud veendumusele üksikseaduste abitusel, otsis uusi lähtekohti võistluse normeerimiseks majanduslikus käibes. BGB (Bürgerliches Gesetzbuch) jõustumisega (1.I 1900) tulid uuemad ja selgemad ideed Saksa õigusteadusesse - tunti ära, et senine lähtekoht oli olnud vale ja nähti pääseteed normiloomingus üldklausliõpetuse kohaselt. Aastal 1909 antud kõlvatu võistluse vastuvõitlemise seaduse § 1. sisaldabki sellise üldklausli, mida tarvitusele võtta ja mis on kehtiv igaihe suhtes - kes ärilises läbikäimises võistluse otstarbel sooritab toiminguid, mis käivad heade kommete vastu ⁴⁾, sellelt võidakse nõuda loobumist neist ja kahjutasu. Kuni 1909.a. seaduse maksma hakkamiseni Saksamaal, täitis generaalklausli ^{BGB} § 826 - " kes heade kommete vastukäival viisil kellegile teisele t a h t l i k u l t t e k i t a b k a h j u , o n k o h u s t a t u d t e i s e l e

4) Vt. LEHMANN -, lk. 87 ... " wer im Geschäftlichen Verkehr zu Zwecken aus Wettbewerbs Handlungen vornimmt, die gegen die guten Sitten verstossen " .

kahju tasuma ". Nagu eelpool juba viidatud, on Saksa 1909.a. seadus mõjustanud ka meie 1931.a. " Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadust ", mille § 1. sisaldab järgmise üldklausli: " Isikult, kes ärilise läbikäimise alal oma toiminguga, mis võib tuua kahju kellegi võistlejale, on sattunud vastuollu võistluse heade kommetega, võidakse nõuda, et ta loobuks sellest toimingust ja, et ta kõrvaldaks toimingu tagajärjel tekkinud väär-olukorra.

Kui ta aga teadis või pidi teadma, et toiming võib tuua kahju kellegi võistlejale, siis võidakse nõuda temalt kahjutasu "5/.

Eeltoodud üldkaluslest nähtub, et tänapäeva õiguskord pakub kaitset isiklikele õigusvahetordadele ja huvidele igasuguste rikkumiste vastu. Need üldiseloomuga seaduse eeskirjad võimaldavad isikuil ka kaubanduslikus elus nõuda kahjutasu võistlejalt, kui see on tekitanud temale

5/Vt. RT. 1931 art. 495 nr. 62 "Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus " § 1.

objektiivselt hinnatavat kahju. Neile eeskirjadele tuginedes võib võidelda juba hääde tagajärgedega kõlvatu võistluse vastu, ^{mis} ~~mis~~ publiku ek-siteele viib ja vale andmete levitamisega rahvast kõlbmatut kaupa ostma meelitab. Üldklausli põhisihiks jääb - kaitsta nii üksik-ettevõtja kui ka kogu üldsuse huve ja võidelda kõige selle vastu, mis ei sobi ühte hää moraaliga (hääde kommatega).

VÕISTLUSE MOTIIVID MAJANDUSELUS

Võistluse majanduselus tingib kaubanduslik tegevus.

Kaubandusliku tegevuse siht on olla vahendajaks tootjate ja tarbijate vahel, kasusaamise eeldusel. Kasusaamise siht on alus, millele baseerub kogu kaubanduslik elu. Kausaamine on see dünaamiline jõud, mis kaubandusliku elu paneb liikuma. Kasu suurus, hulk oleneb aga kaupade laialdasest levikust - tarvitamisest sõnaga, võimalikumalt suuremast läbimüügist. Kõige selle saavutamiseks kaubanduslikud ettevõtted otsivad aga teid ja vahendeid laialdase tarvitajaskonna võitmiseks. Ärilises tegevuses, aga see üldine siht - müüa võimalikult rohkem kaupa, võita endale

rohkearvuline ostjaskond - tingib paratamatult huvide ristumise samal alal tegutsevate isikute ja ettevõtete vahel. Tekib võistlus majanduslikus mõttes, kus mitu isikut või isikute rühma püüavad üksteise ees saavutada endale eelistust.

Pole mõeldavgi vahenduslik tegevus tootja ja tarbija vahel ilma kasusaamise võimaluseta - kuna kasusaamise siht on juba kaubandusliku tegevuse lahutamatuks tunnuseks.

Seega kaubanduslik tegevus, olles suunatud kasu taotlemisele, toob paratamatult kaasa majandusliku võistluse samal alal tegutsevate ettevõtjate ja ettevõtete vahel. Võistlustoimingud, olles rakendatud võistleja huvide teenistusse, on teisest küljest suunatud vastaskonkurendi kaubanduslikkude eelduste piiramisele või koguni hävitamisele, sest mida avaram tegevusväli, - mida vähem konkurente, seda tulutoovam on ettevõtte ja seda suurem on ka taoteldav kasu. Suurendada kasu, avardada turge ja hävitada konkurente on

peamised motiivid, mis tingivad võistluse majanduselus.

VÕISTLUSE LUBATAVUS JA MITTLUBATAVUS MAJANDUSLISES

(LUBATAV JA KÕLBIK VÕISTLUS)

Peamiselt võistlus majanduselus on lubatud ja soovitatav - iga konkurents on hea, põhjustab kasvu ja arengut. Kui aga võistlus muutub liiga tugevaks, võib see põhjustada raskusi, mis võivad olla kahjulikud. Seetõttu on oluline, et võistlus oleks korraldatud ja juhitud nõuetekohaselt, et see oleks kasu ka konkurentsile ja ühiskonnale. Võistlus on hea vahend, mis aitab suurendada tootmist ja kvaliteeti, mis on oluline majandusliku arengu jaoks. Võistlus on hea vahend, mis aitab suurendada tootmist ja kvaliteeti, mis on oluline majandusliku arengu jaoks. Võistlus on hea vahend, mis aitab suurendada tootmist ja kvaliteeti, mis on oluline majandusliku arengu jaoks.

vatust võistlusest, vaid, et see vastupidi - lubatud võistlusest, mis tihedalt rahvamajanduse piiridesse sobib 6/ 3.

VÕISTLUSE LUBATAVUS JA MITTELUBATAVUS MAJANDUSELUS

(LUBATUD JA KÕLVATU VÕISTLUS)

Põhimõtteliselt võistlus majanduselus on lubatud ja soovitatavgi - olgu see konkurendile kuitahes ebamugav, põhjustagu see kaasvõistlejale ükskõik milliseid ohvreid - kui aga võistlus rahvamajanduse piiridesse jääb, võivad sellised jõudlused osutada ka ühiskonnale suure teene. Kui tööstur-kaupmees püüab suurendada oma kaupade levikut, kas või sel teel, et vähendab tootmis- ja transpordikuluseid miinimumini, püüab tõsta kauba kvaliteeti ja teha seda hinnalt kättesaadavamaks suurematele hulkadele tarvitajaskonnast, kuigi selle tagajärjel võivad kannatada konkureerivate kolleegide huvid, on ilmsesti selge, et siin ei ole vähematki põhjust kõneleda lubamatust ehk kõl-

vatust võistlusest, vaid, otse vastupidi - lubatud võistlusest, mis täiesti rahvamajanduse pii-ridesse sobib ^{6/}.

Seega lubataval võistlusel on täita ma-
janduslikus elus hindade ja kaupade kvaliteedi
reguleerimis-ülesanne. Võistluse survele on ette-
võtjad sunnitud vastutulema kauba tarvitajale,
parandades toodete kvaliteeti ja alandades hin-
du.

Võistluse reguleeriv mõju ilmneb kohe
majanduslikkude kitsendusajajärkudel. Kitsendused
loovad üksikuile ettevõtjaile soodustatud olukor-
ra, mida need kasutavad suure kasu teenimiseks.
Ainult tugeva võistluse olemasolu kaubanduses on-
gi üheks teguriks, mis takistab niisugust õigus-
tamatut rikastumist rahva hädade kulul. K i n d-
l a i s s e r a a m e i s s e a s e t a t u d
vaba võistluse reguleeriv mõju ilmneb kõige selge-

6/ LEHMANN - lk. 87. - " Der Wettbewerb kann da-
nach nur noch soweit auf Anerkennung rechnen,
als er zur Leistungssteigerung und Leistungs-
auslese im Rahmen der völkischen Wirtschafts-
ordnung dienlich ist".

mini sõjaaegseil majanduslikel surve aastail. Elukalliduse tõus on märksa väiksem sääil, kus kaubandusalal püsib vaba võistlus.

Teisest küljest, tegelik elu on näidanud, et kui omavaheliste kartellide ja kokkulepetega on kõrvaldatud võistlus, võetakse märksa kõrgemat hinda, kui selleks õigustatud ollakse. Lubatava võistluse ülesandeks majanduslikus elus (ja ühtlasi ka selle tulemuseks) jääb valmistada ja turule lasta väärtuslike kaupu - õiglase hinnaga.

Tunnustust väärrib seega põhimõttelikult vaid aus tootmisvõistlus, mis rahvamajanduse raamesse jääb. See on võistlus, mis põhineb oma tööstuse sisseseadmisel, selle majanduslikkude võimete tõstmisel, sääiljuures aga, silmaspidades majanduselu üldjuhtimist, ettevõttele vaid lubatud viisil ärivahendeid ja ärikasu teenib.

Olles fikseerinud lubatud võistlustoimingu üldiseloomu, ei ole enam raske saada ettekujutust lubamatust ehk kõlvatust võistlustoimingust.

Võistlus majanduselus on tähtis ja kasulik tegur, kuid seda niikaua kuni ta lubatavuse piiridesse jääb ja üldsuse ega ka üksikisiku huve ei riiva. Kuid niipea kui võistlus rajatakse oma tubliduse tõstmise asemel, teise sama tubli või tublima ettevõtte mahategemisele kaotab ka võistlus oma väärtuse ja muutub pigemini kahjulikuks kui kasulikuks.

Kui võistluses ületatakse aga lubatavuse piirid, siis kõneldakse juba kõlvatust võistlusest ^{7/}. On väljaspool igasugust kahtlust, et meil on tegemist kõlvatu võistlusega, kui võistlus ei tugine puhtal kujul oma jõudlusile, kui reklaamitud kaup ei vasta tema tõelisele kvaliteedile, päritolule või muule omistatud tunnusele, kui reklaam on suunatud koguni kaasvõistleja kaupade kuritahtliku mahategemisele, et takistada viimaste le-

7/Vrd. LEHMANN, lk. 86 - "Im geschäftlichen Verkehr ist diese gemeinsame Ziel der Geschäftsabschluss mit dem Kunden...werden dabei gewisse Grenzen überschritten und Mittel angewandt, die wir ordnungs- und zweckwidrig empfinden, sprechen wir von unlauterem oder unerlaubtem Wettbewerb".

vikut ja soodustada oma kaupade läbimüüki. Kõlvatu võistlus kujutab endast vastaskonkurendi kahjustamiseks (ja seeläbi endale kasude võitmiseks) suunatud toiminguid, avaldugu need siis, kas kauba leviku vähenemises või muude kaubanduslike huvide takistamises. Teiste sõnadega - kui kaasvõistlejat kahjustatakse objektiivselt õigusevastaselt, kui püütakse publikut eksiteel viia, pakkudes tal- le alaväärtuslikku kaupa, kui eksploateeritakse võõraid töösaavutusi ja võõraid tootmissaladusi, on meil tegemist kõlvatu võistlusega.

ka taja

Nagu eelpool tähendatud, kui kaasvõistle- jat kahjustatakse objektiivselt õigusevastaselt, siis on meil tegemist kõlvatu võistlusega. Seega õigusevastasust tuleb mõista ainult tema objek- tiivses tähenduses, kuna vastasel korral võiks tõusetuda kahjude tasumiskohustus ka selliste kahjude suhtes, mis õiguskorra poolt luba- tud viisil vastaskonkurendile on teki- tatud. See oleks aga kõlvatu võistluse mõiste lu-

bamatu laiendamine, kuna siis peaks ärimees, kes ettevõtte laiendamise ja parandamisega oma konkurenti kahjustab, kannatanule kahjutasu maksma 8/.

8/ Vrd. SCHLEGELBERGER - VI köide, lk. 687.

" Das aber würde eine unerträgliche Ausdehnung der Schadenshaftung bedeuten: müsste dann doch auch der Geschäftsmann, der durch Vergrößerung oder Verbesserung seines Betriebes den Konkurrenten schädigte..... Schadensersatz leisten ".

võimne vahend, panema liikuda ostjaskonna
suure ja äratades tema tundeid - panema alustama
liikalt reklaamijale 4. itad suunas. Kaasas
arand

ÜKSIKUD KÕLVATUD VÕISTLUSTOIMINGUD MEIE KVVVS'is

JA NENDE SUHE ÜLDKLAUSLIGA

Nagu ülal juba tähendatud, kõlvatu võist-
lus haarab endas k e e l a t u i d t o i m i n -
g u i d, mis suunatud vastaskonkurendi kahjusta-
miseks ja endale kasude võitmiseks. Sellised toi-
mingud on küllaltki mitmekesised, mis peavad ai-
tama võita ikka uut ja laiemat tarvitajaskonda kau-
bale ja vähendada vastaskonkurendi mõju. Ülevaa-
te saamiseks, olgu nimetatud neist vaid tavali-
semad ja tüüpilisemad, mida ka meie " Kõlvatu võist-
luse vastu võitlemise seadus " (RT 1931, art.495,
nr. 62) on eriliselt esiplaanile tõstnud. Mõju-
kam neist kõlvatuist võistlustoiminguid on kaht-
lemata kõlvatu r e k l a a m. Reklaam on üldiselt

ja võivad väga kahjulikult avaldada mõju

väga võimas vahend, pannes liikuma ostjaskonnas soove ja äratades temas tahteid - peaaegu alateadlikult reklaamijale soovitud suunas. Kaasaegne arenenud majanduselu tunneb juba terve rea raklaami liike nagu, reklaam - trükitootes, häältereklaam - helieffektide näol, reklaam valguseffektidena, plakaatide ja siltide kujul tehtav reklaam jne. Edasi mainib meie kõlvatu võistluse vastuvõitlemise seadus, (edaspidi lühendatult KVVVS) kõlvatute võistlustoimingutena, kauba päritolu ebaõiget märkimist, mahategevate teadete andmist, ettevõtte nimetuse, erimärkide ja teiste tunnuste väärarvitamist, teenijate ja volinikkude meelitamist, äri- ja tootmissaladuste rikkumist ja kuritarvitamist ning teenijate ja volinikkude kasutamist võistleja poolt.

Eelloendatud kõlvatud võistlustoimingud on suunatud, kas võistleja kauba leviku vähendamiseks või muude kaubanduslike huvide takistamiseks ja evivad seega lubamatuse kvalifikatsiooni.

Isikult, kes süüdlane mõnes ülaltähendatud kõlvatus toimingus, võidakse nõuda tekkinud väärulukorra kõrvaldamist, kui ta teadis või pidi teadma, et toiming võib tuua kahju kellegile võistlejale, siis võidakse temalt nõuda ka kahjutasu.

Iseloomustades mõne reaga veidi lähemalt meie KVVVS-i eriosas fikseeritud lubamatud võistlustoiminguid, lähtuksime kõlvatust reklaamist.

Nagu tähendatud, reklaam on võimas vahend äratama ostjaskonnas kalduvust selle või teise kauba ostmiseks. Senikaua kui kaupmees oma kaupa soovitades selle tõelisi häid külgi alla kriipsutab ja esiplaanile tõstab, on see täiesti lubatav nähe, ega vaja ka selline kauba tõelisi häid omadusi esiplaanile tõstev reklaam mingisugust kitsendust. Keelatud ja kõlvatu reklaamiga on aga tegemist juhul, kui kiidetud omadused kaupadel üsna puuduvad, kui kaupade valmistamisviisi, tagavarade seisu jne. kohta antud teated tõelisest sel-

liselt moondavad, et tavalise tähelepanelikkuse juures võib tekkida eriti soodus pakkumise mulje, mis tarbijaid petlikult ülespuhutud soodustuste lubadusel ostma meelitab. Ostuhuvi äratamine aga ei pea toimuma ebaõigete, kaubale mittevastavate omaduste üleskiitmisega, vastupidi - vaid tõeliselt olevate paremuste esile tõstmisega.

Kõlvatu reklaami puhul võidakse nõuda reklaamist loobumist, kui aga reklaamija teadlikult püüdis luua eksiarvamust ja tema soodustusi oma või ka teise isiku ettevõttele, siis võidakse nõuda temalt ka kahjutasu ^{9/}.

Edasi mainib meie kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus (KVVVS) lubamatu võistlustoimingu kauba päritolu ebaõiget märkimist ^{10/}.

Kauba päritolu ebaõige märkimise all tuleb mõista märgi, teate või nimetuse tarvitamist, mis tavalise tähelepanelikkuse juures võib viia eks-

9/ Vt. KVVVS. § 2
10/ Vt. KVVVS. § 4.

arvamusele kauba valmistamise koha või maa kohta. Ebaõigeks loetakse kauba päritolu märkimist ka siis, kui keegi märkides kaubale oma nime, jätab seal samas selgelt nimetamata kauba tootmiskoha või -maa ja viimane asjaolu saab põhjuseks, eksiarvamuse tekkimisel kauba päritolu suhtes.

Ebaõigeks kauba märkimiseks ei loeta aga märki ega nimetust, mis tarvitajaskonnas on kaotanud päritolu tähenduse ja mida tarvitatakse üldiselt teatud kauba liigi või omaduste määramiseks (näit. kölnivesi, viinivorstid). Kui aga eeltoodud juhul tarvitatakse veel erilist lisandust (näit. „originaalne“, „tõeline“, „eht“), mistõttu märki või teadet võib mõista tema algupärase tähenduses, siis annab see ebaõige kujutluse kauba tõelisest päritolust (näit.: eht kölnivesi, eht Hollandi juust) ja ilmselt on siin tegemist kauba päritolu ebaõige märkimisega.

Mahategevate teadete andmine ^{11/} on teata-
11/ Vt. KVVVS. § 7.

val määral seotud ka kõlvatu reklaamiga. Või st-
luse otstarbel võidakse avaldada
teise ettevõtte kohta teateid, mis võivad tuua
kahju sellele ettevõttele. Siin meie KVVVS teeb
vahet konfidentsiaalse (usaldatud) teate, mil-
lest teate andja või saaja oli õigustatult huvita-
tud, ja mitte konfidentsiaalse (s.o. tavalise, tee-
nisvahekorra tõttu teatavaks saanud) teate vahel.

Konfidentsiaalse teate puhul on oluline
teate ebaõigsus (samuti teate and-
ja või saaja õigustatud huvi). Konfidentsiaalse
teate ebaõigsuse puhul võib nõuda ebaõige teate
ümberlükkamist, tekkinud väärulukorra kõrvalda-
mist ja tekkinud kahjude tasumist.

Tavalise teate puhul pole oluline "ebaõig-
suse moment", vaid teate tähtsuse ja ettevõtte
kahjusuuruse vahekord. On ettevõtte kahju tundu-
valt suurem levitatud või avaldatud teate tähtsu-
sust, võidakse nõuda teate levitamisest loobumi-
sust ja tekkinud kahjude tasumisest, kuigi avalda-

datud teade oli õige ja seda levitatakse
vaid peamiselt võistluse
otstarbel.

Järjekult siis, mitte üksnes ebaõiged
teated pole keelatud, vaid ka õigete teadete le-
vitamine KVVVS § 7 III lõike kohaselt ei ole lu-
batav, kui seda tehakse võistluse otstarbel ja
ilma, et erilised kaaluvad asjaolud oleksid aval-
dajat või teatajat selleks sundinud, kusjuures le-
vitatud teade võib tuua ettevõttele kahju, mis
on võrdlematult suurem teate tähtsusest.

Ettevõtte nimetuse, erimärkide ja teiste
tunnuste väärarvitamine ^{12/}. Siia kuulub ettevõt-
tesse puutuva, erimärgi, erinimetuse või eritun-
nuse kasutamine seesugusel viisil, et neid harili-
ku tähelepanelikkuse juures võidakse ära vaheta-
da - nimega, erimärgiga või erinimetusega, mida
teine ettevõtte juba varem on kasutanud. Sama mak-

12/ Vt. KVVVS. § 8

sab ka väliste seadeldiste kohta, mida ärilises läbikäimises tuntakse teatud ettevõtte tunnusena (näit. kaubale, hinnakirjadele, saatekirjadele antud eriline välimus).

Olgugi, et eriseadused kaitsevad kaubamärkide ja firmade kuritarvitamist, kuid see maksab ikkagi registreeritud kaubamärkide ja firmade kohta. Kuid ettevõtted kasutavad ka seesuguseid erimärke ja erinimetusi, mis pole kaubamärkide-na või erinimetustena registreeritud. Näit.: erilise mustriga, erilisest materjalist või erilise kujuga hinna - ja saatekirjad või reklaamiabinõud, mis tarvitajaskonnale on tuntud teatud ettevõtte eritunnusena. Selliste erimärkide väärtarvitamine võib viia ostjaskonna eksiarvamisele. Siin peabki KVVVS neid erinimetusi ja erimärke täiendavalt kaitsma ja garanteerima teatud ettevõttele, tema eritunnuste ja erimärkide kasutamise ainuõiguse.

Teenijate ja volinikkude meelitamine ^{13/}

13/ vt. KVVVS. § 9.

kas kingi või muu kasu lubamise, pakkumise või andmisega on jällegi üks lubamatu võistluse all-
liike, mis KVVVS-i eriosas, §9. fikseeritud. Tu-
leb tähendada, et võõra ettevõtte teenijate, mee-
litamine ja ära~~ost~~mine on vägagi levinenud lu-
bamatu võistlustoiming. Ei või aga lubada, et mõ-
ned võistlejad, avatledes ja meelitades kinkide-
ga ning altkäemaksudega teiste ettevõtete teeni-
jaid, võiksid omandada seeläbi endale soodustusi
võistlusel, samal ajal kui teised konkurendid pea-
vad oma võistlusvõime tõstmiseks ja oma ettevõtte
seisukorra kindlustamiseks kulutama suuri summe
kaupade kvaliteedi tõstmiseks ja valmistamiskulu-
de vähendamiseks. Teiste sõnadega - e i s a a
l u b a d a, et majanduslikus võistluses võistel-
dakse lubamatute võistlusvõtetega lubatavate võist-
lustoimingute vastu. Teenijate ja volinikkude
meelitamisega seoses ettevõttele tekkinud kahjud
kuuluvad taamisele nii meelitaja kui ka meelita-
tu pool.

Äri- ja tootmissaladuste rikkumise ja kuritarvitamise ^{14/} all tuleb mõista esmajoones usaldatud ja teenistusvahekorra tõttu teatavaks saanud äri- või tootmissaladuste avaldamist. Edasi kuulub siia ka luuretoimingute abil omandatud saladuste avaldamine, samuti ka erilise usalduse tõttu ja kohtu või muu avaliku asutuse poolt peale pandud ülesande täitmisel teada saadud äri- ja tootmissaladuste avaldamine. Nagu näha, on siin tegemist eksimisega äri- ja tootmissaladuste hoidmise vastu. Mida mõista äri- ja tootmissaladusena ja mida mitte - olgu selle kohta täiendavalt siin mõni sõna.

Salajaseks ei saa pidada asjaolusid, mis on avalikult teada. Avalikult teada on aga asjaolud, millest on informeeritud piiramata arv isikuid. Paljude isikute teadmine isegi väga suure arvu isikute teadmine ei tee veel saladust ise-

kud kuuluvad saladusse pühendatud asjaosaliste hulka. Mida ühe käitise teenijad oma teenistussliku tegevuse tõttu on teada saanud, see pole veel üldusele teatav. Pole ka vajalik, et saladuses hoitav asjaolu oleks iseendast uudsus. Nii võib olla saladuseks, — asjaolu, mis varematal aegadel oli juba üldiselt tuntud, kuid hiljem on langenud unustusse.

Teenijate ja volinikkude kasutamine võistleja poolt ^{15/} seisab väga lähedal teenijate ja volinikkude meelitamisele, ent vahe on siiski olemas. Kui meelitamise puhul oli olulise tähtsusega meelitusvahendina kas lubatav kink või muu kasu, siis teenijate ja volinikkude kasutamine juba eeldab teatud pidevat töötasu, mida maksetakse kasutatavale sooritatud töö eest. On teenijat või volinikku kasutatud võõra ettevõtte poolt, kuid kokkuleppe järgi oldi kohustatud teotsema ainult ettevõtte ülesandel, kelle teenistust.

Vt. KVVVS. § 11

se astuti - võidakse nõuda, et ta loobuks teotsemast võistleva ettevõtte ülesandel; — ja juhul, kui ta teadis või pidi teadma, et ta lubamatu tegevus võib tuua kahju ettevõttele, kelle teenistuses ta seisab, siis võidakse nõuda, et volinik või teenija tasuks ka tekkinud kahju.

Samuti ettevõtja võib nõuda, et võistleja loobuks kasutamast tema tööjõudu (volinikku, teenijat). Kui aga võistleja teadis või pidi teadma, et isik, kelle teenid ta kasutab, võib seeläbi tuua kahju ettevõttele, kelle ülesandel ta on kohustatud teotsema, siis võidakse nõuda ka võistlevalt ettevõttelt kahjutasu.

Kahtlemata on kõlvatu ja majanduslikult kahjulik nähe, kui isik, kes seisab teatud ettevõtte teenistuses, või on selle ettevõtte volinik, teotseb võistleva ettevõtte kasuks, kasutab teises äris teadmisi, mis ta esimeses äris on omandanud ja mille avaldamine võib halvata esimese tööandja või volitaja võistlusvõimet. Kui ette-

võtja palkab teenija või volitab kedagi ajama omi asju, siis ta võib olla ka õigustatud selleks, et temale oleks tagatud ka selle isiku teenete kasutamise ainuõigus, et teenistusse palgatud isik ei rakendaks oma tööjõudu võistleva ettevõtja kasuks.

Beltoodud kõlvatud võistlustoimingud on fikseeritud KVVVS —eriosas. On ilmselt selge, et need veel ei hõlma kõiki kõlvatuid võistlustoiminguid majandusliku tegevuse alal.

Loetletuid kõlvatuid võistlustoiminguid võib pidada vaid tüüpilistemaks ja sagedamini esinevateks majanduslikus võistluses.

On kindel, et tänapäeva majanduselu oma keerulises ja mitmepalgelises konstruktsioonis toob eriti esile ikka u u s i ja u u s i kõlvatuid võistlusvõtteid, mida meie KVVVS'i e r i o s a s pole ette näinud. Siin tuleb jällegi pöörduda üldklausli poole, mis oma abstraktse üldhaarava mõistega peab hõlmama iga kõrvalekalde lu-

batud võistlusest.

KVVVS oma eriosa sätteis annab loetletud lubamatuile võistlustoimingule vastuvaidlematu kõlvatuse kvalifikatsioon, mistõttu nende lubamatuse momenti pole vaja enam kohtulikult tuvastada. On korda saadetud kõlvatu võistlustoiming, mis juba seaduse eriosas ettenähtud, siis võib tema vastu kaitset otsides toetuda vastavale eriosa sättele. Pole aga mõni heade kommete vastukäiv võistlustoiming seaduse eriosas ettenähtud, jääb võimalus tugineda seaduse üldosa § 1-le, et leida kaitset riivatud huvidele. Üldosa § 1-ne keelab võistlustoimingud, mis vastuolus võistluse heade kommetega, jättes kommete vastasuse koht otsustada. Seega KVVVS-i üldosa evib teatava subsidiaarse tähenduse erieeskirjade kõrval.

HÄÄD KOMBED KÕLVATU VÕISTLUSE ÜLDKLAUSLIS JA NEIST TULENEVAID NÕUDEID

Tõsi küll, Saksa seadusandlus 1909.a. seadusega lõi küll üldklausli, mille järgi oli võimalik igat korrapastast võistlust tabada, aga puudus ikkagi veel üks kindel, kõigile vastuvõetav vaatekoht selles, mida mõista nende hääde kommete all, mille vastu eksimine annab võistlusele lubamatu se kvalifikatsiooni. Küsimus on küllaltki tähtis, kui silmaspidada seda, et eksimine hääde kommete vastu on kõlvatu võistluse üldklausli tuumaks. Üldklausli rakendamise tingimatuks eelduseks on sattumine vastuollu võistluse heade kommetega. Erinevad arusaamised hääde kommete mõistest või õigemini neist tulenevaist nõudeist, ei võimaldaks läbi viia teatud määral ühtlast käsitlust sellest, mil-

liseid toiminguid lugeda hääde kommete vastaseks ja seega lubamatuks - ja milliseid mitte.

Saksa kommertsialist Lehmann rõhutab, et alles rahvussotsialistliku ilmavaate võidulepääs tõi endaga kaasa Saksas neis erinevais arusaamis ühe kindla põhimõtte ja ühtlase hindamise mõõdupuu, mida ta nimetab sammamis- ja vastutusteadvuseks (Leistung- und Verantwortungsbewusstsein). Selle läbi sai arusaamine häädest kommetest teatud tähendusmuutuse (Bedeutungswandel). Kui varemalt eksimist hääde kommete vastu loeti ka esimeseks moraali vastu, siis sammamis- ja vastutusteadvuse momendi esiletõstmisega oldi asutud seisukohale, et eksimist hääde kommete vastu ei tule mõista moraalise eksitusena, vaid teadliku eksimisena kindlate sammamis- ja käitumiskorra-reeglite vastu ^{16/}, mis on aluseks vasttusteadli-

16/ Vrd. LEHMANN - ~~Handel u. Gewerbe~~, lk. 88... "die Verstösse gegen die guten Sitten nicht i.S. eines moralischen Vorwurfsurteils zu verstehen, sondern objektiv i.S. eines Verstosses gegen die anständigen Gebräuche, gegen die Ordnung des Verkehrs".

kule tootmisvõistlusele ^{17/} (Verantwortungsbewussten Leistungswettbewerb) ja mille vastu eksimist üks korralik, vastututundega ja ausameelne kaupmees oma autundele vastukäivaks loeb.

Järfelikult hääde kommete vastu eksimises, Lehmanni vaatekoha järgi, mängib tähtsat osa ka subjektiivne element, s.o. teadvus kommete vastasusest (das Bewusstsein Sittenwidrigkeit) s.t., et toimingu sooritaja oleks teadlik asjaoludes, mis tema eksimise kommete vastaseks teevad.

Vrd. Lehmann. - lk. 88.

17/ Nach dem Sieg der nationalsozialistischen Weltanschauung, sind die Anforderungen, die sich aus den guten Sitten ergeben, unter Berücksichtigung der Ordnungsprinzipien eines Verantwortungsbewussten Leistungswettbewerb zu entwickeln.

6.

SAKSA BGB~~#~~, UWG~~#~~^{18/} JA MEIE KVVVS'i ÜLD-
KLAUSEL (V Ö R D L U S)

Olgu toodud allpool võrdluseks ← Saksa
BGB~~#~~, UWG~~#~~, ja meie KVVVS-i üldklausel :

BGB § 826 - " Kes heade kommete vastu
käival viisil kellegile tei-
sele t a h t l i k u l t te-
kitab kahju, on kohustatud
teisele kahju tasuma ^{19/}.

UWG § 1. - " Kes ärilises läbikäimises
v õ i s t l u s e o t s -
t a r b e l sooritab toi-
minguid, mis käivad heade
kommete vastu, sellelt või-
dakse nõuda loobumist neist
ja kahjutasu ^{20/}.

18/ Unlauteren Wettbewerbsgesetz (Saksa 1909.a.
seadus.)

19/ Vt. SCHLEGELBERGER, VI köide, lk. 702. p.c.

20/ Vt. LEHMANN, lk. 87.

KVVVS §1. - " Isikult, kes ärilise läbikäimise alal oma toiminguga, mis võib tuua kahju kellegi võistlejale, on sattunud vastuollu võistluse heade kommetega, võidakse nõuda, et ta loobuks sellest toimingust ja, et ta kõrvaldaks toimingu tagajärjel tekkinud väärulukorra.

Kui ta aga teadis või pidi teadma, et toiming võib tuua kahju kellegi võistlejale, siis võidakse nõuda temalt kahjutasu " 21/.

Nagu võrdlusest nähtub, sisaldab meie KVVVS § 1, UWG § 1 ja BGB § 826 sünteesinende kahe Saksa seaduse tähendatud paragrahvide kokkuliitmisega on meie üldklausel saanud veidi

21/ Vt. RT. 1931. nr. 62, art. 495. KVVVS § 1.

konkreetsema kujul. BGB § 826 puudutab selliseid juht^ymeid, kus kahju on tekitatud vaid tahtlikult. UWG generaalklauslis on aga tahtlikkude moment jäänud siiski rõhutamata. KVVVS'i § 1 s ä i -
l i t a b tahtlikkuse nõude ja lisab sellele
"veel ka ettevaatamatuse juhu ning tõstab eriliselt esile kahju momendi. KVVVS'i § 1. rõhutab, et võidakse nõuda loobumist, vaid neist heade kommete vastu käivaist toimingust, " m i s v õ i - v a d t u u a k a h j u k e l l e g i v õ i s t l e j a l e " (ja mis on vastuolus võistluse heade kommetega) UWG (st. Saksa 1909.a. seadus), sellist kitsendust e i tee. UWG järgi igasugune tegu, mis sooritatud võistluse otstarbel ja, mis on vastuolus võistluse heade kommetega, langeb üldklasuli keelu alla. Seda kahjumomendi esiletõstmist on põhjendatud meil järgmisel motiivil. Üldklausli eesmärgiks pole mitte paljaste moraalinõuete kui niisuguste kaitse, vaid kaitse kahjude eest, mida mõnele võistlejale heade kommete vasta-

*se
määr
kõhjel
tu?*

se tegevusega võidakse tekitada. Vastasel korral, aga muutuks üldklausli sisu liiga laiaks.

Muidugi mõista, üldklausli rakendamine ei eelda veel seda, et kahi oleks juba aset leidnud, et kahi oleks konkreetselt tõendatav. Ka neil juhtumel, kus kõlvatu võistlus pole jõudnud anda veel kahjutoovaid tagajärgi, kuulub üldklausel kohaldamisele, kui toiming oma iseloomu ja laadi järgi võib tulevikus tuua kahju. Nõudja, kes üldklausli abil kaitset otsib, peab vaid usutavaks tegema, et võistlustoiming võib ostutada temale sel või teisel viisil kahjulikuks. Üldklausel võib tulla kohaldamisele ka siis, kui isik, kes toimingu teostas, polnud teadlik selle mittelubatavuses.

Nagu veidi eelpool selgus, oli Saksa UWG üldklausli tuumaks eksimine hääde kommete vastu ja mille all tuli ^{nüüd} mõista sammamis- ja vastustus- teadvust. Iga teadlik käitumine kindlate sammamis- ja käitumisreeglite vastu, kus on aluseks

vastutusteadlikule tootmisvõistlusele, annab üldklausli alusel õigustuse, nõuda sellese käitumise lõpetamist ja samuti ka tekkinud kahjude ta- sumist.

Sama sammamis- ja vastutusteadvust võib välja lugeda ka meie 1931.a. KVVVS-ist ja nimelt üldklausli viimases lõikes, kus kõneldakse kahju- tasu nõudmisest (§ 1. 2 lõige): ... " Kui ta aga teadis või pidi teadma, et toiming võib tuua kahju kellegi võistlejale, siis võidakse nõuda temalt kahjutasu ". Siin ei arvestata mitte üks- nes teadvust, ettekujutust võistlustoimingu mitte- lubatavusest, vaid ka juba võimalust selleks, teis- te sõnadega - siin arvestatakse nii tahtlust kui ka ettevaatamatust - mõlemad annavad kahjukannata- jale võimaluse hagi esitamiseks.

Nagu siit näib, on meie kõlvatu võistlu- se üldklausel kahjutasu nõude osas hulga avaram Saksa üldklauslist, mis piirdub vaid " tahtlusega " (hilisema tõlgenduse jä-

reldus). Teisest küljest aga, nagu eelpool nägime, on Saksa üldklausel avaram toimingulist loobumisenõude osas, mille järgi iga t e g u, mis on vastuolus võistluse heade kommetega, langeb üldklausli keelu alla; meie üldklausel aga rõhutab, et loobumist võidakse nõuda vaid heade kommete vastu käivaist toimingulist, mis võivad tuua kahju võistlejale, s.t. keelu alla käivate toimingute hulk on eriliselt piiratud veel " kahju momendiga ", millist kitsendust Saksa üldklausel ei tunne.

Et Saksa üldklausel " kahju momendi " kitsendavat toimet ei tunne, siis annab see tõsiseid kahtlusi ka selleks, kas meie üldklausel ka oma kahjutasu nõude osas vaatamata " ettevaatamatuse momendi " juurde lisamisele, on avaram Saksa omast. Kuigi ettevaatamatuse arvestamine teatud suunas vastutust avardab, siis seda " kahju momendi " silmaspidamine teisest küljest piirab, kuna arvesse tulevad ainult need hääde kommete vasta-

sed toimingu d ärilise läbikäimise alal,
mis võivad tuua kahju".

7.

RIIKLAUSLI ÜLDINE KAITSERAJEKT JA TEHA TOIME MAJANDUSLIKUS VÕITLUSES

Kõlvatud võitlust peeti alul talistada
konkreetses erisõnustega. Talusnõuks oli aga
näha, et võitlejad isitasid sina uusi kõlvatud
võitlusvõtteid, millest suure osa seadised pol-
nud ettenähtud ega arvestanud. Tähtsiks võit-
lusvõtte arvestamisel oli alati suurem seadusand-
luse ettenähtlikkus. Kui seadusandja ei ole
seadusega arvestanud ettenähtud ega seaduse
sõna kõik võimalikud kõlvatud võitlusvõtteid nii
lähema kui kaugema tulevikus, siis tõusetub tal-
last kulljast kabilas kõige suure vaeva otstarbeku-
sus. Võitluse võitlejal endal ei tule ilmselgi mõel-
dellise trüki või kehvade kaardidega, mida ju-
ta seadusandja ega ettenähtud ega seaduse

ÜLDKLAUSLI ÜLDINE KAITSEOBJEKT JA TEMA TOIME
MAJANDUSLIKUS VÕISTLUSES

Kõlvatut võistlust püüti alul takistada konkreetsete eriseadustega. Tulemuseks oli aga nähe, et võistlejad leitasid aina uusi kõlvatuid võitlusvõtteid, milliseid seaduse eeskirjad polnud ettenäinud ega arvestanud. Leidlikkus võistlusvõtete avastamisel oli alati suurem seadusandluse ettenägelikkusest. Kui seadusandja olekski sedavõrd geniaalne ettenägija ja suudaks fikseerida kõik võimalikud kõlvatud võistlusvõtted nii lähemas kui kaugemas tulevikus, siis tõusetub teisest küljest kahtlus kõige selle vaeva otstarbekuses. Võibolla võistlejal endal ei tule iialgi ideed, sellise triki või kavaluse kasutamiseks, mida juba seadusandja oma ettenägeliku pilguga on sea-

dusevastaseks fikseerinud. Päälegi võistlustoiming, mis täna seaduseandjale tundub kõlvatuna ja keelamisväärseks, võib mõne aasta pärast näida asjaomastele ringkondadele süütuna ja endast-mõistetavana. Võistluskombed arenevad iga aastaga tänapäeva kiiretempolises majanduselus, leiutatakse ikka uusi ja uusi võistlusvõtteid ja ühes sellega muutuvad, laienevad ja süvenevad arusaamised heast ja kurjast.

Ajajooksul eriseadused küllastusid kaitseobjektide rohkusega, jäädes sääljuures ikkagi võimetuks paralüseerima kõiki väärnähteid majanduslikus-elus. Üldklausli ilmumisega kerkib esile ka üldine kaitseobjekt, mille kaudu on ümber haaratud igasugune kõrvalekaldu mine lubatud võistlustoiminguist. Seda ühist kaitseobjekti nähti alul ettevõtjate ja ettevõtjateühenduste huvide kaitstes - see ga puht individualistlik lähtekoht. Lehmann viitab siin jällegi rahvussotsialismi õiguskäsitlusele, mis üldseuse nõuded esiplaanile asetab ja mille

üldkaitseobjektina võib esineda vaid sammamis- ja vastutustundel põhinev võistluskord.

Eitades puht*l*i n d i v i d u a -
l i s t l i k k u lähtekohta üldise kaitseobjek-
ti käsitluses, toob Lehmann esiplaanile üldsuse
nõuded ja avaliku huvi; ta väidab, et kogu üldsuse
tähtsust esiplaanile asetseva rahvussotsialistli-
kule õiguskäsitlusele tohiks sobivaks ja koha-
seks kaitseobjektiks olla s a m m i s e l ja
v a s t u t u s e l p õ h i n e *am* v õ i s t -
l u s k o r d, mis ka avaliku huvi silmas peab 22/.

Edasi rõhutab Lehmann, et avaliku huvi esi-
plaanile tõus ei tarvitse veel kõrvaldada üksiku-
te ettevõtjate erahuve, vaid ta aitab pigemini kaa-
sa ka erahuvide tõhusamaks kaitseks. Siin peetakse
silmas ka üksiku ettevõtja vastu suunatud lubata-

22/ Vrd. LEHMANN, lk.89 " Der einheitliche, die
Gesamtbelange in den Vordergrund stellenden
Rechtsbetrachtung des Nationalsozialismus dürf-
te es mehr entsprechen, als Schutzgegenstand,
die auf Leistung und Verantwortung beruhende Wett-
bewerbsordnung selbst zu betrachten ".

vaid võistlustoiminguid ja hoolitsetakse, et eksimisel nende vastu tema ettevõtte ei kannataks ^{23/}. Mõlemad kaitsepiirkonnad, avalik- ja eraõiguslik täiendavad üksteist: võitluskorra kaitse avalikõiguslike abinõudega tuleb igale korralikule vastutustundega ettevõtjale kasuks; ja ettevõtja, kes tema vastu suunatud, võitluskorra rikkumise vastu võitleb, on ühtlasi tegev ka selle võistluskorra kindlustamisel nii era- kui ka üldavalikõiguslike kude s h u v i d e s.

Vastavalt üldkaitseobjekti erinevusele, on ka üldklausli toime majanduslikus võistluses natsionaalsotsialistliku õiguskorra juures hoopis teistsugusem kui individualistlikus liberalistlikus majandus- ja õiguskorras. Viimase järgi män-

23/ vrd. LEHMANN, lk. 89 ja 90: " Das schliesst freilich das Anerkenntnis nicht aus, dass neben dem öffentlichen Interesse an der Beachtung dieser Wettbewerbsordnung auch noch ein p r i v a t e s I n t e r e s s e d e s e i n z e l n e n U n t e r n e h m e r s daran besteht, das gerade ihm gegenüber die Regeln des erlaubten Wettbewerbs beobachtet werden, und dass nicht durch einen Verstoss gegen sie in sein Unternehmen störend eingegriffen wird ".

^{id}gis majanduselus peaosaksikute töösturite, kaupmeeste huvid ja majanduslikku edasiarengut juhtisid peamiselt üksikud majanduselukandjad (Wirtschaftsträger), kellele oli antud laiad tegevusruumid. Suurkapitalistide ettevõtete kujunemine rebis sügava kuristikku tööandjate ja töövõtjate vahel, põhjustades ühtlasi ka klasside vastuolu. Kapitalistlikele ettevõtetele kaasasündinud tendents, lasta piiramatult kapitali käibele üldtarvidustest hoolimata, viis majandusliku võistluse teravnemisele ja degenerereerumisele 24/.

Liberaalne majanduskord oli jõudnud raske te probleemide ette, kuidas turu- ja töötingimusi parandada, kuidas vabavõistlust kindlamaisse raamisse asetada - või kas seda üldse veel lubada.

24/ Vrd. LEHMANN, lk. 1.: " Die Ausbildung der grosskapitalistischen Unternehmung riss eine tiefe Kluft zwischen Arbeitgebern und -nehmern, schuf zwischen ihnen den Klassengegensatz, und die der kapitalistischen Unternehmung eingeborene Tendenz nach ungehemmten Verwertung des Kapitals ohne Rücksicht auf den Bedarf führte zur Verschärfung und Entartung des Wettbewerbs".

reaglip Natsionaalsotsialistlikus majanduskorras tuleb nähtavale hoopis teine lähtekoht, siin tõuseb esiplaanile tingimatu juhimisõue (Führungsanspruch). Majandus on rahva teenistuses ja riigi ülesanne on valvata selle üle, et see ka tööpoolest nii oleks 25/.

Üksik~~ettevõtja~~^{ud} ja üksik~~ettevõtte~~^{ud} peavad tundma end rahvusterviku (Volksgemeinschaft) teenivate liikmetena ja oma majanduslikus tegevuses ja kasutaotlustes alatasa teadlikud olema oma kohustest rahva ja riigi vastu 26/.

Majanduslik tegevusvabadus ei ole enam üksikute majanduselukandjate (Wirtschaftsträger),

25/ Vrd. LEHMANN, lk. 1.: " Die Wirtschaft hat dem Volke zu dienen und die Aufgabe des Staates ist es, darüber zu wachen, dass das geschieht " .

26/ Vt. LEHMANN, lk. 1. : " Auch der einzelne Unternehmer und das einzelne Unternehmen haben sich als dienendes Glied der Volksgemeinschaft zu führen und sich beider wirtschaftlichen Betätigung und dem Gewinnstreben stets der Pflichten gegenüber Volk und Staat bewusst zu bleiben " .

reeglipärase põhiõigus, vaid tööriist juba terve rahvamajanduse teenistuses. Sama maksab ka majandusliku võistluse vabaduse kohta, mis leiab vaid senikaua tunnustust kui see produktsiooni suurendamises ja - valikus rahvamajanduse raamesse jääb.

Kuigi natsionaalsotsialistlik majanduskord peab tarvilikuks majanduselu kõrgemat juhtimist riigi poolt rahvasterviku huvides, siis nagu juba eespool tähendatud, võetakse siin täiel määral arvesse ka üksikisiku õigustatud huvid ja vabadused. Nii mõlemad kaitsepiirkonnad, avalik- ja eraõiguslik, täiendavad teine-teist, kindlustades lubatava võistluskorra majanduselus nii era- kui ka üld-avalikõiguslikkudes huvides.

Ex lib. univ. Tart.

A L L I K A D

1. " KAUBANDUSÕIGUS " - A. Piip, 1933.a.
2. " Handel und Gewerbe " - Lehmann, Berlin, 1938.a.
lüh. LEHMANN.
3. " Handelsrecht " - Wieland, Berlin, 1931.a.
4. " Rechtsvergleichende Handwörterbuch " VI köide,
Schlegelberger, Berlin, 1938.a.
lüh. SCHLEGELBERGER.
5. " Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus " -
RT. 1931.a., art 495, nr. 62
lüh. KVVVS.

= =